

საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრი

ბრძანება N 2-357

23/04/2020

ქ. თბილისი

ცაგერის მუნიციპალიტეტში, შპს „ჯი ენ ელექტრიკის“ მდინარე რაჩხაზე მცირე სიმძლავრის ჰიდროელექტროსადგურის (რაჩხა ჰესი) მშენებლობისა და ექსპლუატაციის პირობების ცვლილებაზე გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების გაცემის შესახებ

გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების მიღების მიზნით შპს „ჯი ენ ელექტრიკის“ მიერ წარმოდგენილია ცაგერის მუნიციპალიტეტში, მდინარე რაჩხაზე მცირე სიმძლავრის ჰიდროელექტროსადგურის (რაჩხა ჰესი) მშენებლობისა და ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების (მშენებლობისა და ექსპლუატაციის პროექტში შეტანილი ცვლილებების) გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიში და კანონით გათვალისწინებული თანდართული დოკუმენტაცია, რაზეც სამინისტრომ უზრუნველყო საექსპერტო კომისიის შექმნა და წარმოდგენილი დოკუმენტაციის სამინისტროს ოფიციალურ ვებგვერდზე და ცაგერის მუნიციპალიტეტის აღმასრულებელი და წარმომადგენლობითი ორგანოს საინფორმაციო დაფებზე განთავსება.

დაგეგმილი ცვლილებები საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის 2018 წლის 17 ნოემბრის N2-961 სკრინინგის გადაწყვეტილების საფუძველზე დაექვემდებარა გარემოზე ზემოქმედების შეფასების პროცედურას.

შპს „ჯი ენ ელექტრიკის“ მიერ 2019 წლის 28 მარტს (წერილი N4722), სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით, სამინისტროში წარმოდგენილი იყო ცაგერის მუნიციპალიტეტში, მდინარე რაჩხაზე მცირე ჰესის ექსპლუატაციის პირობების ცვლილებაზე სკოპინგის ანგარიში, რაზეც სამინისტროს მიერ სკოპინგის პროცედურის შედეგად განსაზღვრული და დადგენილი იქნა დაგეგმილი საქმიანობის გზშ-ის ანგარიშის მომზადებისათვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი და გზშ-ის პროცესში დეტალურად შესასწავლი საკითხები (ბრძანება N2-561; 18.06.2019).

2019 წლის 25 მაისს საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის N2-432 ბრძანებით შპს „ჯი ენ ელექტრიკის“ მდ. რაჩხაზე მცირე სიმძლავრის ჰიდროელექტროსადგურის მშენებლობასა და ექსპლუატაციაზე (ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნა N11; 23.02.2016) გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის 48-ე მუხლის მე-4 ნაწილის საფუძველზე გაიცა გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილება.

გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების მიღების მიზნით წარმოდგენილი დოკუმენტაციით დგინდება, რომ 2016 წლის 23 თებერვლის N11 ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნით განსაზღვრული ვალდებულების შესრულების მიზნით, შპს „ჯი ენ ელექტრიკი“ ახორციელებდა მდ. რაჩხას ჩამონადენის სისტემატურ გაზომვებს. აღნიშნული შედეგების

მიხედვით დადგინდა, რომ რეალური ჩამონადენი არ შეესაბამება იმ გაანგარიშებულ ხარჯებს, რის საფუძველზეც მომზადებული იქნა ჰიდროელექტროსადგურის ჰიდროენერგეტიკული გაანგარიშება. გამომდინარე აღნიშნულიდან, შპს “ჯი ენ ელექტრიკის” მიერ მიღებული იქნა გადაწყვეტილება ჰესის სათავე ნაგებობის ქვედა ნიშნულზე გადატანის, ჰესის საანგარიშო ხარჯის შემცირების (2,6 მ³/წმ ნაცვლად 5 მ³/წმ-სა) და შესაბამისად, ჰესის დადგმული სიმძლავრის შემცირების თაობაზე, ხოლო ეკოლოგიურ ხარჯად განისაზღვრა 0,29 მ³/წმ (ნაცვლად 0,32 მ³/წმ.).

2016 წლის N11 ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნის მიხედვით, ჰესის დადგმული სიმძლავრე შეადგენდა 10,25 მგვტ-ს, ხოლო ელექტრონერგის საშუალო წლიური გამომუშავება 31,6 მლნ. კვტ/სთ-ს. სათავე ნაგებობის მოწყობა დაგეგმილი იყო მდ. რაჩხაზე ზღვის დონიდან 574 მ. ნიშნულზე. გარდა აღნიშნულისა პროექტი ითვალისწინებდა მდ. რაჩხას მარცხენა სანაპიროს ფერდობზე არსებული წყაროების წყლის (300 ლ/წმ) დამატებას დამოუკიდებელი მილსადენით ჰესის შენობამდე. ხოლო ცვლილებების მიხედვით, გათვალისწინებულია მდინარის მარცხენა სანაპიროს ფერდობზე არსებული ორი წყაროს წყლის ასაღებად მარტივი საკაპტაჟე ნაგებობების მოწყობა და 300 მმ დიამეტრის მილსადენის საშუალებით დამბის ზედა ბიეფში ჩაშვება, საერთო ხარჯით 0.09 მ³/წმ.

გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების მიღების მიზნით წარმოდგენილ გზშ-ის ანგარიშში მოცემული ინფორმაციით, წარმოდგენილი პროექტი ითვალისწინებს მხოლოდ ერთი სათავე ნაგებობის მშენებლობას, რომელიც განთავსდება მდ. რაჩხას ქვედა ნიშნულზე (ნაცვლად 574 მ. ნიშნულისა განთავსებული იქნება 490 მ. ნიშნულზე). საპროექტო ცვლილებების მიხედვით მცირდება სადაწნეო მილსადენის და სათავე ნაგებობასთან მისასვლელი გზის სიგრძეები. სათავე ნაგებობასთან მისასვლელად დაგეგმილია 60 მეტრი სიგრძის გზის (ნაცვლად თავდაპირველი პროექტით დაგეგმილი 300 მ. სიგრძის გზისა) მოწყობა, ხოლო სადაწნეო მილსადენი იქნება 650 მეტრი ნაცვლად 783 მეტრისა, რომლის დიამეტრი იქნება 1020 მმ (ნაცვლად 1220 მმ). აღნიშნული ცვლილებების შედეგად შემცირდა ჰესის დადგმული სიმძლავრე 3.03 მგვტ-ამდე, ხოლო ენერჯის საშუალო წლიური გამომუშავება 11.46 მლნ კვტ/სთ-მდე.

აღსანიშნავია, რომ 2016 წლის 23 თებერვლის ეკოლოგიური ექსპერტიზის N11 დასკვნის საფუძველზე რაჩხა ჰესის სამშენებლო სამუშაოები დაწყებულია და შესრულებულია ძალური კვანძის ტერიტორიაზე დაგეგმილი სამუშაოების ნაწილი, კერძოდ: მოწყობილია ჰესის შენობასთან მისასვლელი გზა, მომზადებულია ჰესის შენობის სამშენებლო მოედანი და მდ. ცხენისწყლის სანაპიროზე აშენებულია რკინაბეტონის 80 მეტრი სიგრძის ნაპირდამცავი კედელი. გარდა აღნიშნულისა, სადაწნეო მილსადენით ქუთაისი-ცაგერი-ლენტეხის საავტომობილო გზის გადაკვეთაზე მოწყობილია სადაწნეო მილსადენის გასატარებელი ნაგებობა. ანგარიშის თანახმად, ჰესის ძალური კვანძის პროექტში ცვლილებები არ იგეგმება, ხოლო განსახორციელებელი ცვლილების მიხედვით, საპროექტო ტერიტორიის ფართობი ჯამში დაახლოებით 6000 მ²-ით მცირდება.

წარმოდგენილი დოკუმენტაციის მიხედვით დგინდება, რომ რაჩხა ჰესი დაპროექტებულია როგორც არარეგულირებადი (წყალსაცავის გარეშე), ბუნებრივ ჩამონადენზე მომუშავე ჰიდროელექტროსადგური.

საპროექტო ჰესის ძირითადი შემადგენელი ობიექტები იქნება:

- სათავე ნაგებობა.
- სადაწნეო მილსადენი.
- მიწისზედა ჰესის შენობა, გამყვანი არხით.

სათავე ნაგებობაზე დაგეგმილია ტიროლის ტიპის წყალმიმღების მოწყობა. ფსკერული წყალმიმღების სიმაღლე მდინარის კალაპოტიდან იქნება დაახლოებით 5 მეტრი, ხოლო სიგრძე 10 მეტრი (ნორმალური შეტბორვის დონე იქნება 2,65 მეტრი, ხოლო მაქსიმალური 4,65 მეტრი), რომლის დაბოლოებები მიბჯენილი იქნება საყრდენ კედლებზე. წყალმიმღების გასწორი გათვლილია კატასტროფული ხარჯის (51 მ³) სრულად გატარებაზე, ხოლო მაქსიმუმ 3,2 მ³ ხარჯის მიღებაზე. წყალმიმღებიდან სალექარისაკენ მიმავალ უბანზე მოეწყობა ჩამკეტი (2 მ x 2 მ) ფარი. ვინაიდან საპროექტო მონაკვეთზე მდინარის კალაპოტი აგებულია მყარი კლდოვანი ქანებით, დამბის ქვედა ბიეფში ენერჯის ჩამქრობი ჭის მოწყობა დაგეგმილი არ არის. პროექტის მიხედვით, გათვალისწინებულია მდინარის მარცხენა სანაპიროს ფერდობზე არსებული წყაროების (წყარო N1- 0,5 მ³; წყარო N2 -0,4 მ³) წყლის დამბის ზედა ბიეფში ჩაშვება, საერთო ხარჯით 0.09 მ³/წმ. აღნიშნული წყაროების წყლის ასაღებად გათვალისწინებულია მარტივი საკაპტაჟე ნაგებობების მოწყობა და 300 მმ დიამეტრის მილსადენში ჩართვა.

მდ. რაჩხას სათავედან მოეწყობა შერეული ტიპის (მიწისქვეშა და მიწისზედა) სადაწნეო-დერივაციული მილსადენი, რომელიც განთავსდება მდინარის მარცხენა ფერდობზე. მილსადენის ყველა მოხვევა განთავსებული იქნება საანკერო საყრდენებზე, რომელთა რაოდენობა მთელ ტრასაზე შეადგენს 15 ერთეულს. სადაწნეო აუზიდან N7 ანკერამდე, მილსადენი ეწყობა მიწისქვეშ განთავსებულ ტრაპეციული კვეთის ჭრილში, ხოლო N7-დან N15 ანკერამდე მილსადენი ძირითადად მცირე გამონაკლისების გარდა იქნება მიწისზედა.

პროექტის მიხედვით დაგეგმილია მიწისზედა ძალური კვანძის მშენებლობა, რომელიც განთავსებული იქნება მდ. რაჩხასა და მდ. ცხენისწყლის შესართავთან, ზღვის დონიდან 344 ნიშნულზე. შენობაში გათვალისწინებულია ერთი პელტონის ტიპის აგრეგატის (ნაცვლად 2016 წლის 23 თებერვლის N11 ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნით გათვალისწინებული 2 აგრეგატისა) დამონტაჟება სრული ავტონომიური მართვის შესაძლებლობით. ჰესის გამონამუშევარი წყლის მდ. რაჩხაში ჩაშვების მიზნით გათვალისწინებულია რკინაბეტონის უდაწნეო 40 მეტრი სიგრძის გამყვანი არხის (2 x 1,5 მ.) მოწყობა. მდ. ცხენისწყლის მარჯვენა სანაპიროების გასწვრივ ეროზიული პროცესებისგან დასაცავად მოწყობილია 80 მეტრი სიგრძის ნაპირდამცავი ნაგებობა.

პროექტში შეტანილი ცვლილებები არ ითვალისწინებს ახალი სამშენებლო ბანაკისა და მოედნის მოწყობას. ჰესის სამშენებლო სამუშაოები განხორციელდება, 2016 წლის N11 ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნით გათვალისწინებული ქუთაისი-ლენტეხის საავტომობილო გზის მიმდებარედ, სოფ. ოყურემის ხიდთან მოწყობილი სამშენებლო მოედნიდან, რომლის ფართობია დაახლოებით 1,7 ჰა. სამშენებლო ბანაკსა და მდ. ცხენისწყლის მეორე სანაპიროზე არსებულ სოფ. ოყურემს შორის უმოკლესი მანძილი 240 მ-ს შეადგენს, ხოლო მდ. ცხენისწყალიდან დაშორებულია 105-200 მეტრით. ტერიტორიაზე განთავსებულია შემდეგი ინფრასტრუქტურა:

- ავტოსადგომი.
- საწვავის რეზერვუარი.
- არმატურის სალუნი საამქრო.
- სასაწყობო მეურნეობა.

აღნიშნულ ტერიტორიაზე მუშათა საცხოვრებელი სათავსები არ არის, ამისათვის გამოყენებულია ადგილობრივი მოსახლეობის საცხოვრებელი სახლები. ბეტონის ხსნარის შემოტანა ხდება ქ. ცაგერის ტერიტორიაზე არსებული ბეტონის კვანძიდან. სამშენებლო სამუშაოების შესრულების პროცესში წყლის გამოყენება საჭირო იქნება მხოლოდ სასმელ-სამეურნეო დანიშნულებით, რისთვისაც გამოყენებული იქნება ადგილობრივი წყაროს წყლები. ტერიტორიაზე წარმოიქმნება მხოლოდ სამეურნეო-ფეკალური და სანიაღვრე ჩამდინარე წყლები. სამეურნეო-ფეკალური წყლების შესაგროვებლად მოწყობილია

სასენიზაციო ორმოები, ხოლო სანიაღვრე წყლების არინებისათვის მოეწყობა წყალამრიდი არხები.

მშენებლობის პროცესში მიწის სამუშაოებისას, წარმოქმნილი ფუჭი ქანები მთლიანად გამოყენებული იქნება უკუყრილებისთვის და ახალი მისასვლელი გზის მოსაწყობად. შესაბამისად ფუჭი ქანების სამუდამო განთავსება დაგეგმილი არ არის.

საპროექტო მონაკვეთზე შესრულებულია მიწის სამუშაოების გარკვეული ნაწილი. მოწყობილია სამშენებლო მოედანი. გარდა აღნიშნულისა, მცირდება ძალური კვანძის შენობის ფართობი, ასევე სადაწნეო-სადერივაციო მილსადენის სიგრძე და დიამეტრი. შესაბამისად საშიშ გეოლოგიურ პროცესებზე, ბიომრავალფეროვნებაზე, მიწის ნაყოფიერ ფენაზე და სამშენებლო სამუშაოების შედეგად მცირდება ზემოქმედების მასშტაბი.

მილსადენის ძირითადი ნაწილი ახალი პროექტის მიხედვით, გაივლის არსებული გრუნტის გზის გასწვრივ სადაც ნიადაგის ნაყოფიერი ფენა პრაქტიკულად არ გვხდება, ხოლო მილსადენის ბოლო მიმართულება, რომელიც უცვლელი რჩება პროექტის მიხედვით, გაივლის ციკაბო ფერდობზე, სადაც ნიადაგის ნაყოფიერი ფენა წარმოდგენილია ქვა ღორღის მაღალი შემცველობით.

პროექტში შეტანილი ცვლილებები, გარკვეულწილად შეამსუბუქებს პროექტის ზემოქმედებას გეოლოგიურ გარემოზე. წარმოდგენილი შეცვლილი პროექტის მიხედვით მცირდება ისეთი სახის ზემოქმედება, რომელმაც შეიძლება პროვოცირება გაუწიოს სხვადასხვა გეოდინამიკურ პროცესებს. 2016 წლის N 11 ეკოლოგიური ექსპერტიზით მიხედვით განსაზღვრულ სათავე ნაგებობის ტერიტორიამდე ახალი მისასვლელი გზის მოწყობა აღარ იქნება საჭირო და, მცირდება მილსადენის სიგრძე და დიამეტრი, იცვლება სათავე ნაგებობის განთავსების ადგილი (ქვედა ბიეფში). შესაბამისად მცირდება სამშენებლო სამუშაოების მასშტაბი და სირთულე, რაც ამცირებს ეროზიული და სხვა სახის გეოდინამიკური პროცესების განვითარების რისკებს.

გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების მიღების მიზნით წარმოდგენილ გზმ-ის ანგარიშში მოცემული ინფორმაციით და ჩატარებული საინჟინრო-გეოლოგიური კვლევების მიხედვით დადგინდა, რომ საპროექტო ტერიტორიებზე გრუნტის წყლების დგომის სიღრმე 2,5 მ-ს აღემატება. აღსანიშნავია, რომ წარმოდგენილი შეცვლილი პროექტის მიხედვით სამშენებლო სამუშაოების მოცულობა და მასშტაბი მცირდება, ასევე პროექტი არ ითვალისწინებს მიწისქვეშა გვირაბის გაყვანას და ღრმა გეოლოგიურ სტრუქტურებზე ზემოქმედებას, შესაბამისად მცირდება გრუნტის წყლების დაბინძურების რისკიც.

პროექტში შეტანილი ცვლილების მიხედვით, 6 000 მ²-ით მცირდება პროექტის გავლენის ქვეშ მოქცეული ტერიტორიის ფართობი, რაც საერთო საპროექტო დერეფნის დაახლოებით 50%-ს შეადგენს. დარჩენილი ნაწილი მდებარეობს შედარებით ანთროპოგენული ზემოქმედების ქვეშ მოქცეულ ტერიტორიებზე. კერძოდ: ჰესის შენობის განთავსების ტერიტორია მდებარეობს ცენტრალური საავტომობილო მაგისტრალის უშუალო სიახლოვეს, ხოლო სადაწნეო მილსადენი გაივლის ადგილობრივი საავტომობილო გზის დერეფანში. აღნიშნულის გათვალისწინებით, განახლებული პროექტით ასათვისებელი დერეფნების სიგრძის შემცირება ნაკლებ ზემოქმედებას მოახდენს მცენარეულ საფარზე. ნაკლებია ჰაბიტატების ფრაგმენტაციის რისკები. პროექტის გავლენის ზონაში ფრინველთა და ცხოველთა საბინადროდ ვარგისი ჰაბიტატები ნაკლებადაა წარმოდგენილი და ბიომრავალფეროვნებაზე მნიშვნელოვანი ზემოქმედება მოსალოდნელი არ არის.

საპროექტო ტერიტორიებზე ჩატარებული მერქნული რესურსის დეტალური კვლევის (ტაქსაციის) შედეგების მიხედვით, 8 სმ და მეტი დიამეტრის მოსაჭრელი ხე-მცენარეების რაოდენობა შეადგენს 108 ერთეულს, სადაც საქართველოს წითელ ნუსხაში შეტანილი სახეობები არ ყოფილა გამოვლენილი. საპროექტო ტერიტორიაზე, ასევე განისაზღვრა

თევზჭერის წერტილები. მომზადდა კითხვარი ადგილობრივი მოსახლეობის და მოყვარული მეთევზეების გამოსაკითხად. საველე სამუშაოებმა მოიცვა სათავე ნაგებობის (ჩანჩქერის) ზედა და ქვედა ბიეფი. წარმოდგენილი დოკუმენტაციის მიხედვით მდ. რაჩხას იქთიოფაუნის კვლევა ჩატარდა 2017 და 2019 წლებში. კვლევის შედეგების მიხედვით დადგინდა, რომ მდ. რაჩხაში ბინადრობს მხოლოდ ერთი სახეობა “ნაკადულის კალმახი”. კვლევის პერიოდში კალმახის ინდივიდების მოპოვება მოხერხდა მხოლოდ კასკადური ჩანჩქერის ქვედა ნიშნულზე. ჩანჩქერის ზედა მონაკვეთზე თევზის არსებობის ნიშნები ვერ იქნა დაფიქსირებული ვერცერთი კვლევის პროცესში. პროექტში შეტანილი ცვლილების მიხედვით, ჰესის სათავე ნაგებობის მოწყობა დაგეგმილია კასკადური ჩანჩქერის ქვედა ბიეფში. აღნიშნულიდან გამომდინარე წარმოდგენილი პროექტი ისევე როგორც 2016 წლის N11 ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნით დამტკიცებული პროექტი არ ითვალისწინებს თევზსავალისა და თევზამრედი ნაგებობების მშენებლობას.

პროექტის დანართში წარმოდგენილი 7007 მ2 ფართობიდან (shp ფაილები), „სახელმწიფო ტყის ფონდის საზღვრების დადგენის შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2011 წლის 4 აგვისტოს N299 დადგენილებით დამტკიცებული სახელმწიფო ტყის ფონდის საზღვრების მიხედვით - 620 მ2 ფართობი მდებარეობს სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტოს მართვას დაქვემდებარებულ ტყის ფონდში. კერძოდ, ცაგერის სატყეო უბნის ზუბის სატყეოში (კვარტალი N39).

რელიეფური პირობების და ხშირი მცენარეული საფარის გათვალისწინებით მშენებლობის დროს წარმოქმნილი ხმაურის საცხოვრებელ ზონამდე მიღწევის ალბათობა პრაქტიკულად არ არსებობს. სათავე და ძალური კვანძების განთავსების ტერიტორიები და სადაწნეო მილსადენის დერეფანი მნიშვნელოვანი მანძილით არის დაშორებული საცხოვრებელი ზონებიდან (სოფ. ისუნდერი 830 მ. და სოფ. მახურა 390 მ.) აღსანიშნავია, რომ სათავე ნაგებობის ქვედა ბიეფში გადმოტანით კიდევ უფრო ცილდება დასახლებულ ზონას, რაც გამორიცხავს შესაძლო ხმაურის დონის მომატებას საცხოვრებელ ზონასთან.

სამშენებლო მასალების ტრანსპორტირებისას გამოყენებული იქნება ქუთაისი-წყალტუბო-ცაგერის საავტომობილო გზა. მშენებლობის პერიოდში ასევე აქტიურად მოხდება სოფ. მახურამდე მისასვლელი გზის მონაკვეთის გამოყენება. წარმოდგენილი გზშ-ის ანგარიშის მიხედვით პროექტის ფარგლებში საჭირო იქნება დაახლოებით 60 მ. სიგრძის გზის გაყვანა (სათავე ნაგებობამდე). წყაროების (წყარო N1 და წყარო N2) სათავე ნაგებობამდე მისასვლელად არსებობს გრუნტის გზა, რომლის გაფართოება არ იგეგმება, რადგან მარტივი საკაპტაჟე ნაგებობების მოწყობა განხორციელდება მძიმე ტექნიკის გამოყენების გარეშე.

დაგეგმილი საქმიანობიდან გამომდინარე გარემოზე ზემოქმედების სრულყოფილად შეფასების მიზნით, გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების გაცემის მიზნით დაწყებული ადმინისტრაციული წარმოების ფარგლებში სამინისტრომ მოითხოვა დამატებითი ინფორმაციის და განმარტებების წარმოდგენა, მათ შორის გამოყენებული წყაროების ბუნებრივი დებიტისა და საკაპტაჟე ნაგებობიდან ქვემო ბიეფში გასაშვები მინიმალური ეკოლოგიური ხარჯის სიდიდეების, კალაპოტის გარეცხვის სიდიდეების, ნაპირდამცავი ნაგებობების ეფექტურობის დასაბუთების შესახებ და სხვა საკითხებზე. აღნიშნული ინფორმაცია და განმარტებები შესაბამისი დანართების სახით შპს „ჯი ენ ელექტრიკის“ მიერ სამინისტროში წარმოდგენილ იქნა 2020 წლის 21 თებერვალს. წარმოდგენილი დოკუმენტაცია ასევე განთავსდა სამინისტროს ოფიციალურ ვებგვერდზე და დაინტერესებულ საზოგადოებას მიეცა ვადა წერილობითი შენიშვნებისა და კომენტარებისათვის. აღსანიშნავია, რომ კომპანიის მიერ წარმოდგენილ გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიშსა და კანონით გათვალისწინებულ თანდართულ დოკუმენტაციასთან, ასევე დამატებით წარმოდგენილ

ინფორმაციასთან/დოკუმენტაციასთან დაკავშირებით საზოგადოების მხრიდან წერილობითი შენიშვნები და მოსაზრებები სამინისტროში არ წარმოდგენილა.

გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების გაცემის მიზნით დაწყებული ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე, 2019 წლის 19 ნოემბერს ცაგერის მუნიციპალიტეტის სოფ. ისუნდერის კულტურის სახლის შენობაში გაიმართა აღნიშნული პროექტის საჯარო განხილვა, რომელსაც ესწრებოდნენ სოფ. ისუნდერის მოსახლეობა, სამინისტროს, შპს „ჯი ენ ელექტრიკის“, შპს „გამა კონსალტინგის“ და ცაგერის მუნიციპალიტეტის წარმომადგენლები. საჯარო განხილვაზე მოსახლეობის მხრიდან კითხვები დაისვა ჩანჩქერზე მოსალოდნელ ზემოქმედებასთან, სოფ. ისუნდერში მისასვლელი გზის რეაბილიტაციასთან (ბეტონის საფარის მოწყობასთან) და ადგილობრივების დასაქმებასთან დაკავშირებით, რომელსაც უპასუხეს შპს „ჯი ენ ელექტრიკის“ და შპს „გამა კონსალტინგის“ წარმომადგენლებმა. კომპანიის წარმომადგენლების განმარტებით, პროექტის მშენებლობისა და ექსპლუატაციის პერიოდში დასაქმებული პერსონალის დიდი ნაწილი იქნება ადგილობრივი მოსახლეობა, ხოლო პროექტი არ ითვალისწინებს აღნიშნული გზის რეაბილიტაციის სამუშაოებს და შესაბამისად ბეტონის საფარის მოწყობა პროექტის ფარგლებში დაგეგმილი არ არის. საკონსულტაციო კომპანიის წარმომადგენელმა განმარტა, რომ ვინაიდან პროექტის ცვლილებები ითვალისწინებს სათავე ნაგებობის ჩანჩქერის ქვედა ბიეფში გადმოტანას, მასზე რაიმე სახის ზემოქმედებას ადგილი არ ექნება. სხვა დამატებითი კითხვები დაინტერესებული საზოგადოების მხრიდან არ ყოფილა.

გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების გაცემის მიზნით სამინისტროში დაწყებული ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე საზოგადოების მიერ არ ყოფილა წარმოდგენილი წერილობითი შენიშვნები და მოსაზრებები დაგეგმილ საქმიანობასთან დაკავშირებით.

აღნიშნული გზის ანგარიში განიხილეს შესაბამისმა ექსპერტებმა და სპეციალისტებმა გარემოსდაცვითი შეფასების სხვადასხვა მიმართულებით, რომელთა დასკვნების შეჯერებისა და წარმოდგენილი დოკუმენტაციის შეფასების, ასევე „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-12 მუხლის და მე-5 მუხლის პირველი და მე-12 ნაწილის საფუძველზე,

ვ ბ რ ძ ა ნ ე ბ:

1. გაიცეს გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილება შპს „ჯი ენ ელექტრიკის“ მდინარე რაჩხაზე მცირე სიმძლავრის ჰიდროელექტროსადგურის (რაჩხა ჰესი) მშენებლობისა და ექსპლუატაციის პირობების ცვლილებებზე.
2. ძალადაკარგულად გამოცხადდეს შპს „ჯი ენ ელექტრიკის“ მდინარე რაჩხაზე მცირე სიმძლავრის ჰიდროელექტროსადგურის მშენებლობასა და ექსპლუატაციაზე გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების გაცემის შესახებ“ საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის 2019 წლის 21 მაისის N2-432 ბრძანება.
3. ბრძანების პირველი პუნქტით გათვალისწინებული გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილება გაიცემა განუსაზღვრელი ვადით;
4. შპს „ჯი ენ ელექტრიკმა“ საქმიანობა განახორციელოს წარმოდგენილი გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიშის, ტექნოლოგიური სქემის, გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შემარბილებელი ღონისძიებების, მათ შორის ბიომრავალფეროვნებაზე ზემოქმედების შერბილებისა და საკომპენსაციო

ლონისძიებების, გარემოსდაცვითი მონიტორინგის და ავარიულ სიტუაციებზე რეაგირების გეგმების, დასკვნებისა და რეკომენდაციების შესაბამისად.

5. შპს „ჯი ენ ელექტრიკმა“ ჰესის ექსპლუატაციაში გაშვებამდე უზრუნველყოს სათავე ნაგებობის ზედა ბიეფში ავტომატური დონემზომის, ხოლო ქვედა ბიეფში ავტომატური ხარმჯზომის განთავსება და მდინარის ყოველდღიური ხარჯების შესახებ ინფორმაციის ყოველკვარტალურად სამინისტროში წარმოდგენა. იმ შემთხვევაში, თუ წარმოდგენილი ინფორმაციის შედეგად დაფიქსირდება წყლის ბიომრავალფეროვნებაზე უარყოფითი ზემოქმედება, ჰესის ოპერირება განახორციელოს სამინისტროს მიერ დადგენილი გაზრდილი ეკოლოგიური ხარჯის შესაბამისად.
6. შპს „ჯი ენ ელექტრიკმა“ მშენებლობის დაწყებამდე უზრუნველყოს დამატებითი კვლევების ჩატარება და იქთიოფაუნის მონიტორინგის შედეგების სამინისტროში წარმოდგენა შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებების ან/და საკომპენსაციო ღონისძიებების განსაზღვრის მიზნით. მონიტორინგის გეგმით განსაზღვრული წყლის ბიომრავალფეროვნების კვლევისას ჰესის ზედა ბიეფში თევზის აღმოჩენის შემთხვევაში, უზრუნველყოს სათავე ნაგებობაზე თევზსავალი, თევზდამცავი და თევზამრიდი ღონისძიებების/ნაგებობების საპროექტო დოკუმენტაციის სამინისტროში შესათანხმებლად წარმოდგენა, რომელიც ასევე უნდა მოიცავდეს დეტალურ ინფორმაციას იქთიოფაუნის დაცვის ეფექტურობის თვალსაზრისით.
7. შპს „ჯი ენ ელექტრიკმა“ მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე უზრუნველყოს მაღალი რისკის შემცველ უბნებზე (მეწყერი, ეროზია, ქვათაცვენა, ღვარცოფი) სტაციონარული (ინსტრუმენტული) გეოლოგიური დაკვირვებების წარმოება და შედეგების **6 თვეში** ერთხელ სამინისტროში წარმოდგენა, საჭიროების შემთხვევაში შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებების განსაზღვრისა და გატარების მიზნით;
8. შპს „ჯი ენ ელექტრიკმა“ მშენებლობის დაწყებამდე უზრუნველყოს წყაროს წყლების (N1 და N2) გამოყენების შესახებ სსიპ წიაღის ეროვნულ სააგენტოსთან შეთანხმება კანონმდებლობით გათვალისწინებული პროცედურების დაცვით და შესაბამისი დამადასტურებელი დოკუმენტაციის სამინისტროში წარმოდგენა.
9. შპს „ჯი ენ ელექტრიკმა“ ექსპლუატაციის პირობების ცვლილებამდე სამშენებლო ბანაკის ტერიტორიაზე წარმოქმნილი სანიაღვრე წყლების ზედაპირული წყლის ობიექტში ჩაშვების შემთხვევაში უზრუნველყოს, „ზედაპირული წყლის ობიექტებში ჩამდინარე წყლებთან ერთად ჩაშვებულ დამაბინძურებელ ნივთიერებათა ზღვრულად დასაშვები ჩაშვების (ზდჩ) ნორმების“ პროექტის სამინისტროსთან შეთანხმება;
10. შპს „ჯი ენ ელექტრიკმა“ მშენებლობის დაწყებამდე სახელმწიფო ტყის ფონდის მართვას დაქვემდებარებულ ფართობებზე, ნებისმიერი ქმედება განახორციელოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით და უზრუნველყოს აღნიშნული საკითხის სსიპ ეროვნულ სატყეო სააგენტოსთან შეთანხმება;
11. შპს „ჯი ენ ელექტრიკმა“ სამშენებლო სამუშაოების განხორციელება უზრუნველყოს „ნიადაგის ნაყოფიერი ფენის მოხსნის, შენახვის, გამოყენების და რეკულტივაციის შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2013 წლის 31 დეკემბრის №424 დადგენილებით დამტკიცებული ტექნიკური რეგლამენტით გათვალისწინებული მოთხოვნების შესაბამისად;
12. შპს „ჯი ენ ელექტრიკმა“ მშენებლობის დაწყებამდე უზრუნველყოს ნარჩენების მართვის გეგმის შემუშავება და სამინისტროსთან შეთანხმება საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის მინისტრის 2015 წლის 4 აგვისტოს N211 ბრძანების შესაბამისად. ნარჩენების მართვა უზრუნველყოს შეთანხმებული გეგმისა და ნარჩენების მართვის კოდექსისა და მისგან გამომდინარე

კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტების მოთხოვნებისა და ვალდებულებების შესაბამისად;

13. შპს „ჯი ენ ელექტრიკმა“ სამუშაოების, დასრულებისა და ექსპლუატაციაში გაშვების შესახებ დაუყოვნებლივ აცნობოს საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს;
14. გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების სხვა პირზე გადაცემის შემთხვევაში გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების გადაცემა განახორციელოს „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსით“ დადგენილი წესით;
15. ბრძანება დაუყოვნებლივ გაეგზავნოს შპს „ჯი ენ ელექტრიკს“.
16. ბრძანება ძალაში შევიდეს შპს „ჯი ენ ელექტრიკის“ მიერ ამ ბრძანების გაცნობისთანავე;
17. ბრძანების ძალაში შესვლიდან 5 დღის ვადაში გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილება განთავსდეს სამინისტროს ოფიციალურ ვებგვერდზე, ასევე ცაგერის მუნიციპალიტეტის აღმასრულებელი და წარმომადგენლობითი ორგანოების საინფორმაციო დაფებზე;
18. ეს ბრძანება შეიძლება გასაჩივრდეს თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიაში (თბილისი, დ. აღმაშენებლის ხეივანი, მე-12 კმ. N6) მხარის მიერ მისი ოფიციალური წესით გაცნობის დღიდან ერთი თვის ვადაში.

ლევან დავითაშვილი

მინისტრი